

تیر و نهک تسبیح

هادی هاشمیان

سرشناسه: هاشمیان، هادی، ۱۳۴۳ -
 عنوان و نام پدیدآور: تبریز و فرهنگ تشیع / هادی هاشمیان؛ به سفارش شهرداری تبریز.
 مشخصات نشر: تهران: سازمان اوقاف و امور خیریه، انتشارات اسوه، ۱۳۹۳.
 مشخصات ظاهری: ۸۳۲ ص.
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۴۲-۳۳۲-۰
 وضعیت فهرست نویسی: قیفا
 یادداشت: کتابنامه: ص. ۸۱۸.
 موضوع: شیعه -- ایران -- تبریز -- تاریخ
 شناسه افزوده: شهرداری تبریز
 شناسه افزوده: سازمان اوقاف و امور خیریه. انتشارات اسوه
 رده بندی کنگره: BP۲۳۹:ت۲۵ ۱۳۹۳
 رده بندی دیویی: ۵۳۰.۹۵۵۳۲۲/۲۹۷
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۵۹۸۱۲۱

شرکت چاپ و انتشارات اسوه

تبریز و فرهنگ تشیع

تالیف: هادی هاشمیان
 ناشر: انتشارات اسوه
 لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه بزرگ قرآن کریم (۰۲۵-۳۶۶۴۲۲۱۱-۰۴)
 حروفچینی و صفحه آرایی: تبریز - آذین کامپیوتر (۰۴۳۶۳۰۰۴۹۷)
 طرح روی جلد: مهدی باغبان نوین
 نوبت چاپ: اول
 سال نشر: ۱۳۹۳
 شمارگان: ۲۰۰۰
 بهاء: ۳۵۰۰۰۰ ریال
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۴۲-۳۳۲-۰

فروشگاه و نمایشگاه دائمی تهران: خیابان انقلاب، ابتدای پل کالج، روبروی خیابان خارک، پلاک ۷۸۷

تلفن: ۶۶۴۱۸۰۹۹ و ۶۶۴۰۱۷۴۷ فاکس: ۶۶۴۱۸۰۲۲

فروشگاه شماره (۲) قم: خیابان ارم، مقابل پاساژ قدس تلفن: ۳۷۷۴۱۲۸۲ فاکس: ۳۷۳۷۶۶۰

فروشگاه شماره (۳) قم: بلوار معلم - مجتمع ناشران - پلاک ۳۰ تلفن: ۳۷۸۴۱۷۲۱-۲۳

www.Osvehpublishing.com www.Osveh.ir

فهرست

۷.....	مقدمه شهردار تبریز
۹.....	مقدمه مدیرکل اوقاف و امور خیریه استان آذربایجان شرقی
۱۵.....	بخش اول - آذربایجان و تبریز در آئینه تاریخ
۱۷.....	آذربایجان و تبریز در آئینه تاریخ
۲۰.....	تبریز در تاریخ
۴۳.....	تبریز در دوره فتوحات اعراب مسلمان
۵۰.....	نقش صحابه شیعه در فتوحات آذربایجان و گسترش تشیع
۵۲.....	حکومت‌های متمایل به تشیع
۵۶.....	نقش مذهب شیعه در تکوین وینای ملی در ایران دوره صفویه
۶۸.....	رسمیت یافتن مذهب شیعه در تبریز
۷۹.....	بخش دوم - امامزادگان تبریز و نقش آنها در توسعه فرهنگی تشیع
۸۱.....	امامزادگان تبریز و نقش آنها در توسعه فرهنگ تشیع
۱۰۷.....	بخش سوم - نگاهی به تاریخچه قدیم حوزه‌ها، مدارس و کتابخانه‌های تبریز
۱۰۹.....	نگاهی کوتاه به حوزه‌های علمی آذربایجان
۱۱۲.....	مدارس قدیم تبریز به روایت گذشتگان
۱۳۵.....	کتابخانه‌های قدیم تبریز
۱۴۵.....	بخش چهارم - نقش شخصیت‌های علمی، ادبی و هنری تأثیرگذار تبریز در توسعه تشیع
۱۴۸.....	شخصیت‌های فقهی
۲۲۳.....	شخصیت‌های اخلاقی و عرفانی
۲۳۹.....	شخصیت‌های تحقیقی (تاریخ، رجال، سیره و...)
۲۵۹.....	شخصیت‌های ادبی
۲۹۸.....	هنر: (خوشنویسان و نگارگران)
۳۰۷.....	معاصران
۳۱۷.....	نگارگری
۳۱۷.....	مکتب تبریز
۳۲۵.....	بخش پنجم - تبریز در آئینه وقف (توسعه فرهنگ تشیع در وقفنامه صادقیه و ظهیریه)
۳۳۹.....	نقش تشیع در گسترش و جهت‌دهی به موقوفات
۳۳۰.....	کارکرد موقوفات در گسترش مراسم مذهبی دوره‌ی صفوی

۳۳۵.....	دو وقفنامه از دو برادر عصر صفوی در تبریز (صادقیه و ظهیریه)
۳۳۹.....	وقفنامه صادقیه.....
۳۵۵.....	وقفنامه ظهیریه.....
۳۷۱.....	بخش ششم - خاندان‌های فضل و دانش در تبریز.....
۳۷۲.....	خاندان‌های فضل و دانش در تبریز.....
۳۷۵.....	خاندان سادات جهانشاهی.....
۳۷۷.....	خاندان مجتهدی.....
۳۹۳.....	خاندان علیاری.....
۴۰۲.....	خاندان دینوری.....
۴۳۳.....	خاندان انگجی.....
۴۴۰.....	خاندان سلطان‌القرائی.....
۴۵۰.....	خاندان مولانا.....
۴۷۳.....	خاندان طباطبا.....
۵۰۵.....	بخش هفتم - ادبیات عاشق‌ورایی در شعرای تبریز.....
۵۰۷.....	ادبیات عاشق‌ورایی در شعرای تبریز.....
۵۸۳.....	بخش هشتم - شهدای روحانیت در تبریز.....
۶۰۳.....	بخش نهم - بازار و مساجد تبریز.....
۶۰۵.....	بازار تبریز.....
۶۱۰.....	مساجد بازار تبریز.....
۶۲۹.....	بخش دهم - تشیع در تبریز به روایت سکه.....
۶۳۱.....	سکه‌های ایلخانان.....
۶۳۶.....	سکه‌های صفویه.....
۶۵۴.....	کریم‌خان زند.....
۶۵۸.....	قاجاریه.....
۶۶۱.....	بخش یازدهم - کاتبان کلام وحی در تبریز.....
۶۷۷.....	بخش دوازدهم - چاپ کتب سنگی در تبریز (در ترویج مکتب تشیع).....
۶۷۹.....	چاپ کتب سنگی در تبریز (در ترویج مکتب تشیع).....
۶۸۸.....	کاتبیان کتب سنگی در تبریز.....
۶۹۹.....	اسامی چاپخانه‌های سنگی در تبریز (دارالطباعه، کارخانه).....
۷۱۳.....	بانیان آثار سربی و سنگی در تبریز.....
۷۱۷.....	بخش سیزدهم - ضمیمه - هدیه لال عبا فی نسب آل طباطبا.....
۸۱۸.....	منابع.....

مقدمه شهردار تبریز

بسم الله الرحمن الرحيم

در بررسی اولین‌های تبریز در حوزه‌ها و کارکردهای متعدد سیاسی، اجتماعی و فرهنگی، آنچه بارزتر بوده و در واقع در قامت یک پرچم‌دار در طول تاریخ ظاهر شده است، ثبت نخستین پایتخت جهان تشیع به نام تبریز است.

در تبیین تاریخ پرفراز نشیب تبریز، از طرفی با علامه امینی مواجهیم که حقانیت تشیع را با استناد به منابع غیرشیعی، تشریح و تبیین می‌کند؛ و از طرف دیگر با ستارخانی روبه‌رو هستیم که انگیزه جهادی خود را نشأت گرفته از علمای نجف می‌داند. از سویی شهید آیت‌الله ملکی و شهید آیت‌الله قاضی، اصول و لزوم حرکت انقلابی را تبیین می‌کند و از سویی دیگر، نقش عملی این تبیین، سیلی بر چهره کریه استبداد می‌نوازد.

همین مشی برجسته و تاریخ‌ساز به ماهیت مهم تحول سیاسی و تاریخی این شهر تبدیل شده و در پیروزی انقلاب اسلامی و هم‌چنین حاکمیت‌آفرینی‌های دفاع مقدس تداوم داشته است. بنابراین در هر دو شاخه نظری و عملی با شهری مواجهیم که ثبت نخستین پایتخت جهان تشیع به نام آن، بسیار فراتر از مرکزیت جغرافیای سیاسی یک کشور در یک دوره محدود تاریخی است.

معتقدیم امروز، شهر تبریز در آستانه فصل جدیدی از پیشسازی عمرانی و اجتماعی، هم‌چنان باید پرچم‌دار مبانی فکری و معنوی ایران اسلامی باشد. این اعتقاد راسخ، نه یک شعار شفاهی، بلکه اهتمامی است که رهبر معظم انقلاب، آن را در قالب راهبرد طلایی «آذربایجان؛ سر ایران» مطرح نموده‌اند.

ماهیت اصلی برگزاری هفته نکوداشت تبریز توسط شهرداری تبریز یادآوری همین نقش فرازمانی و فرامکانی است. این یادکرد با محوریت کنگره «تبریز، پیشرو

در توسعه فرهنگ تشیع» که به همت اداره کل اوقاف استان و همکاری شهرداری تبریز در ۲۳ شهریور برگزار می‌شود و انتشار اثر ارزنده «تبریز و فرهنگ تشیع» مورد توجه قرار گرفته است.

در همین فرصت از زحمات محقق و گردآورنده اثر و برگزارکنندگان کنگره قدردانی می‌کنم، امید آن‌که اثر پیش رو کنگره صدرالذکر گامی موثر در استمرار رویکردی که عنوان شد، باشد.

صادق نجفی

شهردار تبریز

۱۳۹۳/۶/۴

www.ketab.ir